

Nr 1173

Av herr **Persson** i Heden **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 41, angående stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin.*

(Lika lydande med motion nr 1014 i Första kammaren)

Importen av textil- och konfektionsvaror har ökat mycket kraftigt under senare år. I huvudsak gäller importökningen prisbilliga standardprodukter. Samtidigt har den svenska TEKO-exporten vuxit snabbt. Bakom denna exportökning finns en målmedveten satsning på hög kvalitativ produktion. Importökningen har emellertid varit väsentligt större än exportökningen. Såsom redovisas i den föreliggande propositionen nr 41 steg importöverskottet från omkring 1 miljard kronor 1960 till 1,7 miljarder 1968.

En väsentlig orsak till att de svenska TEKO-industrierna förlorat terräng, när det gäller priskänsliga standardvaror, är en starkt ökad konkurrens från låglöneländer. Lönenivån för TEKO-sektorn är den lägsta för den svenska industrins vidkommande men dock betydligt högre än konkurrentländernas, främst sådana i Syd- och Östeuropa samt Asien. Med sitt relativt höga kostnadsläge har de svenska företagen stora svårigheter att möta konkurrens från lågprisländerna. I såväl propositionen som TEKO-utredningens delbetänkande, vilket i huvudsak ligger till grund för regeringens förslag, framhålles att konkurrensförutsättningarna är klart gynnsamma i fråga om textil- och konfektionsprodukter med karaktär av stapel- eller standardvaror. Men samtidigt är bedömningen att de svenska företagen bör ha möjligheter till en successivt vidgad marknad för specialiserade TEKO-produkter, med ett starkt inslag av kvalitet och design, på vilka exportsträvandena bör inriktas.

Utvecklingen på TEKO-området har medfört nedläggning av åtskilliga företag. Mellan åren 1960 och 1967 gick det totala antalet anställda i branschen ned med ca 20 000 eller med över 20 %. Man räknar med att denna utveckling kommer att fortsätta. Importen av prisbilliga standardvaror skulle ökas ytterligare. I viss mån skulle detta kompenseras av ökad export av högkvalitativa varor. Departementschefen uttalar att en sådan utveckling får betraktas som en naturlig konsekvens av en på principen om internationell arbetsfördelning baserad utrikeshandel. I huvudsak är naturligtvis detta en riktig bedömning, även om man inte bör räkna med i all

framtid bestående skillnad mellan högpris- och lågprisländer. Vissa förhållanden måste dock här enligt vår mening särskilt uppmärksammas.

Omfattande företagsnedläggelser kan få starkt negativa sysselsättningskonsekvenser. Riskerna härför ökas genom att TEKO-industrierna är geografiskt starkt koncentrerade, främst till Älvsborgs län. Det har i många fall hänt att de som friställts från TEKO-företag blivit långvarigt arbetslösa eller fått acceptera otillfredsställande och sämre sysselsättningar. Detta understryker angelägenheten av att en aktiv lokaliseringspolitik är inriktad på områden till vilka TEKO-industrierna är koncentrerade.

I åtskilliga fall har det varit frågan om ren dumpingprisimport eller andra extrema importförhållanden. Inför sådana plötsliga påfrestningar kan även livskraftiga företag gå förlorade. Självfallet bör i sådana lägen handelspolitiska åtgärder kunna vidtas. Detta har i viss utsträckning skett. Gentemot statshandelsländerna och även i något annat fall har kvantitativa importregleringar tillämpats. I fråga om lågprisländer utanför statshandelsländerna har man i första hand litat till överenskommelser, där vederbörande exportörland förbundit sig att temporärt hålla sin TEKO-export till Sverige inom vissa ramar. Största möjliga frihet i fråga om den internationella handeln måste naturligtvis eftersträvas. Men detta får inte hindra att man vid behov utnyttjar handelspolitiska åtgärder för att förhindra kris på den inhemska marknaden. Sverige har utnyttjat dessa möjligheter i mindre utsträckning än flertalet andra länder i motsvarande ställning. Det kan i sammanhanget därför behöva påtalas att handelspolitiska åtgärder bör kunna utnyttjas i ökad utsträckning på TEKO-området mot våldsamma importansvällningar av dumpingkaraktär.

Beredskapspolitiska synpunkter måste tillmätas avgörande betydelse i fråga om TEKO-produkterna. Kraven på ett acceptabelt försörjningsläge under avspärning innebär att branschens kapacitet inom för beredskapen väsentliga områden måste bibehållas. Utvecklingen är härvidlag oroväckande. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har, såsom TEKO-utredningen redovisat, uttalat farhågor beträffande möjligheterna att hålla en tillfredsställande försörjning med vissa TEKO-produkter i händelse av krig eller avspärning. Nedläggning av ytterligare ett antal av de större företagen skulle bringa den totala årsproduktionen under den minimivolym som täcker behovet i krigstid vid nuvarande lagringspolitik. I sitt remissyttrande har ÖEF framhållit att de i TEKO-utredningens delbetänkande föreslagna åtgärderna inte är tillräckliga för att förhindra en fortsatt krympning av från beredskapssynpunkt betydelsefulla delar av TEKO-industrierna. Förslagen i förevarande proposition måste då härvidlag vara ännu mindre tillfredsställande. Då beredskapsfrågan torde behandlas av

TEKO-utredningen i dess huvudbetänkande, som enligt propositionen skall läggas fram redan vid nästkommande halvårsskifte, avser vi inte att ställa yrkande på denna punkt i nu förevarande sammanhang.

Under alla förhållanden är det en huvuduppgift att satsa på rationalisering av TEKO-industrierna, så att de får stärkt konkurrensförmåga och kan komma med förslag om åtgärder i stort i fråga om TEKO-industriernas konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter. En riktlinje är, såsom framhållits, specialisering på högkvalitativa TEKO-produkter, för vilka vidgade exportmarknader bör kunna vinnas. Förslagen i förevarande proposition avser främst en dellösning som tar sikte på ökning av nämnda export. För exportfrämjande åtgärder i form av bl. a. bidrag till vissa tröskelkostnader vid exportprojekt och kollektiva manifestationer ställs enligt propositionen ett belopp av 20 milj. kronor till förfogande för TEKO-industrierna under en fyraårig försöksperiod. Dessutom föreslås ett system med statliga lånegarantier med årsramar av 7,5 milj. kronor. För utbildningsinsatser föreslås för TEKO-industrierna 9,2 milj. kronor under perioden. Det understryks i propositionen att direkta bidrag i samband med enskilda företags eller företagsgruppers exportprojekt skall komma i fråga endast för att täcka sådana tröskelkostnader som har direkt initialkaraktär. Häri inräknas främst kostnader för marknadsundersökningar och upprättande av marknadsplaner samt kostnader för anpassning eller utveckling av produkter för exportmarknaderna, t. ex. designförändringar.

De i propositionen föreslagna åtgärderna hälsar vi med tillfredsställelse, då de bör främja den eftersträvande ökningen av TEKO-exporten. Men de är enligt vår bedömning otillräckliga. TEKO-utredningen räknade med väsentligt kraftigare åtgärder för att man skulle kunna åstadkomma en exportökning under de närmast kommande åren av samma storlek som den som registrerats under perioden 1960—1968, d. v. s. cirka 17 % per år. De i propositionen föreslagna åtgärderna kan alltså inte förväntas möjliggöra den önskvärda exportökningen. Den definitiva avvägningen bör emellertid kunna anstå tills TEKO-utredningen framlagt sitt huvudbetänkande. På några punkter måste emellertid redan nu erinringar göras.

Skall de svenska TEKO-industrierna på tillfredsställande sätt vinna fäste på exportmarknaderna, räcker det naturligtvis inte med enbart s. k. tröskelåtgärder. Det väsentligaste är en effektivisering av produktionsapparaten. Den frågan tillhör TEKO-utredningens huvudbetänkande. Redan i förevarande sammanhang måste den emellertid uppmärksammas. Enligt vår mening bör så kunna ske i fråga om kreditgarantierna. Redan i propositionen har bestämmelserna här en vidare syftning än i fråga om bidragen. Enligt departementschefen skall garantier kunna utfärdas för lån som upp-

tas för finansiering av sådana investeringar i produktionsutrustning som är nödvändiga för att genomföra ett exportprojekt. Försiktighet skulle dock iakttas så att lånegarantierna inte får enbart en allmänt investeringsfrämjande funktion. Enligt vår mening bör en sådan avgränsning inte eftersträvas. Som villkor för statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna bör enligt vår mening endast gälla att lånet skall avse rationalisering av företaget. Årsramen bör då vidgas till 8,5 milj. kronor.

Investeringsfondmedel har vid vissa tillfällen utnyttjats speciellt för områden där TEKO-industrierna dominerar. TEKO-utredningen har i sitt delbetänkande föreslagit, att TEKO-företagen skulle få möjlighet att utnyttja investeringsfondmedel för dels omställnings- och upprustningsinvesteringar, dels exportprojekt inklusive marknadsinvesteringar. Detta förslag har inte godtagits av departementschefen, men det bör enligt vår mening bifallas.

Slutligen vill vi även beröra frågan om de mindre företagens roll på TEKO-området. Det förutsättes i propositionen att rationaliseringen måste medföra en betydande koncentration till större företag. Naturligtvis är en sådan utveckling i viss mån nödvändig. Men samtidigt måste det stå klart att de mindre företagen har fördelar som bör tillvaratas. I många fall är det också så att ett mindre företag har en avgörande betydelse för sysselsättningen på sin ort. Till mycket stor del kan de mindre företagen bevaras genom utveckling av samverkan i produktion och marknadsföring. Även denna fråga bör bedömas i samband med TEKO-utredningens huvudbetänkande.

I detta sammanhang är det emellertid väsentligt att tillse att de exportfrämjande åtgärderna kommer de mindre företagen till del i samma mån som de större. TEKO-utredningen har ställt "storföretagen och gruppbildningar i blickpunkten, även om också småföretag skall kunna utnyttja de exportfrämjande åtgärderna". Departementschefen uttalar att det ansökande företagens storlek "inte i och för sig" skall vara avgörande för fördelningen av insatserna. Stödet skall alltså kunna lämnas även mindre företag — men de anförda formuleringarna har huvudinriktning på större företag. Detta nödvändiggör ett uttalande om att stödet bör lämnas till mindre företag i samma mån som till större.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 41 måtte

1) medge det vidgade användningsområdet för statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna, att garanti får lämnas, när lånet i enlighet med vad som angivits avser rationalisering av företaget;

2) medge att TEKO-företag skall i enlighet med vad TEKO-utredningen förordat få möjlighet att utnyttja investeringsfondmedel för dels omställnings- och upprustningsinvesteringar, dels exportprojekt inklusive marknadsinvesteringar;

3) medge att statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna under budgetåret 1970/71 beviljas intill ett belopp av sammanlagt 8 500 000 kronor, samt

4) uttala att exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna skall vidtas till stöd för mindre företag i samma mån som för större företag.

Stockholm den 17 mars 1970

Arne Persson (cp)
i Heden

Bengt Sjönell (cp)

Bengt Börjesson (cp)
i Falköping